

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto

16.02.2004
ed 32, 41, 2002
01028:00/2002
Jain

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 15.1.2004 (32/41/2002)

Asia: Valtakunnansyyttäjänviraston lausunto mietinnön laittoman maahantulon ja maassa oleskelun järjestämisestä sekä lapsipornografiaa koskevasta osasta

Ehdotetut uudet rangaistussäännökset (törkeä laittoman maahantulon järjestäminen ja törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen) ja voimassaoleviin rangaistussäännöksiin tehtävät tarkennukset perustuvat ensisijaisesti Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Säännösehdotukset ja niiden perustelut ovat selkeästi ja ymmärrettävästi kirjoitetut eikä rangaistavuuden sisältöönkään ole mitään huomautettavaa.

Laittoman maahantulon järjestämistä koskevaa rangaistussäännöstä muutetaan koskemaan myös maahantuloa Suomeen kauttakulkua varten. Tämä uudistus on erittäin kannatettava, koska käytännössä esiintyy useinkin niitä tapauksia, joissa kyse on vain kauttakulusta Suomen läpi johonkin muuhun maahan.

Pakkokeinolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että telekuuntelu olisi mahdollinen uusien törkeiden rikosten tutkinnassa. Näin ollen telekuuntelun mahdollistavaan rikosluetteloon lisättäisiin sekä törkeä laittoman maahantulon järjestäminen että törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan esittäminen. Yksi työryhmän jäsenistä on jättänyt eriävän mielipiteen asiasta.

Sekä laittoman maahantulon järjestämistä koskevilla jutuilla että sukupuolisiveellisyttä loukkaavaa lasta esittävää kuvaa koskevilla jutuilla on käytännössä lähes aina kansainvälinen ulottuvuus. On varsin todennäköistä, että näitä rikoksia, erityisesti kvalifioituja

tekemuotoja Suomessa tutkittaessa, joudutaan turvautumaan valtioiden rajat ylittävään selvityksen hankkimiseen esimerkiksi siten, että joko Suomi pyytää muilta valtioilta telekuuntelu-oikeusapua taikka joku muu valtio tekee Suomelle sanotunlaisen pyynnön. Telekuunteluasioissa esiintyviä oikeusapukysymyksiä käsitellään hallituksen esityksessä 31/2003 vp., jossa on kyse keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen soveltamisesta.

Pakkokeinoasioiden osalta noudatetaan oikeusapuasioissa pääsääntöä, jonka mukaan vieraalta valtiolta voi pyytää sellaista oikeusapua, johon pyytävällä valtiolla itsellään on toimivalta. Näin ollen, kun Suomessa lainmuutosten voimaantulon jälkeen tutkitaan esimerkiksi törkeää laittoman maahantulon järjestämistä, Suomi ei voisi pyytää muilta valtioilta oikeusapua telekuuntelun järjestämiseksi toisessa valtiossa, ellei telekuuntelu olisi tämän teon osalta sallittu myös Suomessa. Hallituksen esityksessä 31/2003 vp. tätä kysymystä käsitellään mm. sivulla 66.

On mahdollista sekin, että ulkomailla tutkinnan kohteena olevalla esimerkiksi törkeää laittoman maahantulon järjestämistä koskevalla jutulla on ulottuvuuksia Suomeen ja vieraan valtion viranomaisille tulee tarve pyytää oikeusapua telekuuntelun järjestämiseksi Suomessa. Suomen rikosoikeusapulaki ja pakkokeinolaki mahdollistavat jo nyt vieraan valtion esittämien telekuuntelua koskevien oikeusapupyynnöjen täyttämisen. Rikosoikeusapulain 23 §:n mukaan vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön perusteella voidaan todisteiden hankkimiseksi suorittaa telekuuntelua ja televalvontaa. Lain 15 §:n mukaan pakkokeinoja saadaan käyttää, jos tämä olisi Suomen lain mukaan sallittua, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. Pynnön täyttämiseen on sovellettava pakkokeinolain 5 a luvun säännöksiä.

Edellisessä kappaleessa mainitut lain säännökset tarkoittavat sitä, että rikosoikeusapua annettaessa tulee Suomen viranomaisten aina noudattaa pakkokeinolain säännöksiä. Tämä koskisi myös niitä tilanteita, joissa rikosoikeusapua jatkossa annettaisiin uuden yleissopimuksen nojalla. Telekuuntelua ei siis voida jatkossakaan Suomessa suorittaa laajemmin kuin pakkokeinolaki tämän sallii. Tätä kysymystä käsitellään hallituksen esityksessä 31/2003 vp. sivulla 63.

Yhteenvedona voidaan todeta, että mikäli pakkokeinolain telekuuntelun mahdollistavaan rikosnimikkeistöön ei lisättäisi esimerkiksi törkeää laittontaa maahantulon järjestämistä, Suomi ei voisi myöskään pyytää tai antaa oikeusapua telekuuntelun järjestämiseksi näiden rikosten tutkinnassa. Tämä heikentäisi olennaisesti mahdollisuuksia tutkia näitä vakavia rikoksia tehokkaasti. Katson, että eriävässä mielipiteessä esitetyistä näkemyksistä huolimatta on olemassa perusteet lisätä törkeää laittoman maahantulon järjestäminen telekuuntelun mahdollistaviin rikoksiin.

Eriävässä mielipiteessä mainitaan myös, että rikoksesta epäiltyjen puhelujen kuuntelu ei olisi tarpeen törkeää sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämistä koskevan jutun tutkinnassa. Totean, että etukäteen on mahdotonta varmuudella sulkea pois minkään tietyn tutkintakeinon tarpeellisuutta. On aivan mahdollista, että tällaisenkin rikoksen tutkinnassa selvitystä saatetaan saada myös rikoksesta epäiltyjen puheluja kuuntelemalla.

Valtakunnansyyttäjä

Matti Kuusimäki

Valtionsyyttäjä

Leena Metsäpelto